

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu**

Opole, dnia 14 stycznia 2011 r.

**Zarząd
PGE Elektrownia Opole S.A.
z siedzibą w Brzeziu k/Opola**

**LOP- 4101-16-01/2010
P/10/049**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu przeprowadziła w PGE Elektrownia Opole S. A. z siedzibą w Brzeziu k/Opola² kontrolę tworzenia i utrzymania zapasów paliw w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 września 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym 30 grudnia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Zarządowi Elektrowni niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację zadań objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące ustalenia kontroli i wynikające z nich oceny częściowe:

1. Zapasy paliw w Elektrowni zapewniały utrzymanie ciągłości dostaw energii elektrycznej, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne³. Poziom zapasów był w całym kontrolowanym okresie wyższy od wymaganego postanowieniami § 2 ust. 1 pkt 1c i pkt 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2003 r. w *sprawie zapasów paliw w przedsiębiorstwach energetycznych*⁴, tj. przekraczał ilość odpowiadającą co najmniej trzydziestodobowemu

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., dalej: ustawa o NIK

² dalej: Elektrownia

³ Dz. U. z 2006 r. Nr 89, poz. 625 ze zm.

⁴ Dz. U. Nr 39, poz. 338 ze zm.

zużyciu węgla kamiennego i dwudziestodobowemu zużyciu oleju opałowego ciężkiego⁵. Utrzymywane zapasy były wyższe od wymaganych minimalnych wielkości o:

- dla węgla od 143,7 % do 236,7 % w 2009 r. i od 154,4 % do 215,1 % w trzech kwartałach 2010 r.;
- dla mazutu od 538,1 % do 1 005,5 % w 2009 r. i od 732,1 % do 1 400,8 % w trzech kwartałach 2010 r.

Prawidłowość utrzymywania przez Elektrownię wymaganego zapasu paliw w okresie objętym kontrolą potwierdził także Departament Przedsiębiorstw Energetycznych Urzędu Regulacji Energetyki w sześciu postępowaniach sprawdzających w 2009 r. i w czterech – w trzech kwartałach 2010 r. (do 30.09.2010 r.), przeprowadzonych na podstawie informacji przedłożonych przez Elektrownię.

2. Dostawy paliw do Elektrowni (objętych obowiązkiem utrzymania zapasów) realizowane były w badanym okresie przez podmioty krajowe.

Dostawcą mazutu był jego producent, natomiast dostawcą węgla, którego producentami były kopalnie krajowe, począwszy od 2009 r. był pośrednik. Stwierdzono, że ustanowienie pośrednika było niezależne od Elektrowni i wynikało ze wspólnej polityki zakupowej PGE Polska Grupa Energetyczna S. A. w Warszawie, która była spółką dominującą⁶.

Według umów kupna-sprzedaży węgla energetycznego z 4 lutego 2009 r. i z 29 stycznia 2010 r. marża pośrednika ustalona była w wysokości 0,10 zł na 1 GJ wartości opałowej partii węgla. W 2009 r. marża ta wyniosła 0,84 % kosztów dostaw węgla, a w 2010 r. (w trzech kwartałach) – 0,88 % kosztów.

Zasady ustalania zapotrzebowania na paliwa, zawierania umów na ich dostawę, przyjmowania dostaw i zapewnienia właściwych warunków techniczno-organizacyjnych składowania zapasów paliw, w tym utrzymania odpowiedniego poziomu jakościowego tych zapasów, pomiarów ilościowych i jakościowych, reklamacji dostaw paliw oraz wewnętrznego nimi obrotu, a także zabezpieczenia ich składowania i przemieszczania w zakresie przeciwpożarowym i ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa i higieny pracy uregulowano szczegółowo m.in. w zarządzeniach oraz instrukcjach eksploatacyjnych i stanowiskowych. Uregulowania te były przestrzegane, zapewniając m.in. bezpieczeństwo pożarowe składowania i przemieszczania paliw.

⁵ dalej: mazut

⁶ w rozumieniu art. 4 § 1 pkt 4 ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych, Dz. U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.

Wielkość zapotrzebowania na paliwa w poszczególnych miesiącach 2009 r. i 2010 r. ustalana była w planach zakupu paliw, opracowywanych rzetelnie na podstawie danych, parametrów i analiz wymaganych zarządzeniem Dyrektora Generalnego Elektrowni nr 2/2009 z 13 lutego 2009 r., z uwzględnieniem m.in. prognozowanej wielkości produkcji i sprzedaży energii elektrycznej, zużycia węgla i biomasy, projektowanej wartości opałowej tych paliw oraz poziomu utrzymywanego zapasu węgla.

Umowy zawarte z dostawcami prawidłowo określały właściwości eksploatacyjne paliw (m.in. wartość opałową oraz zawartość siarki i popiołu) odpowiadające parametrom ich spalania w kotłach Elektrowni. Umowy te właściwie zabezpieczały interesy Elektrowni m.in. w przypadkach dostaw o zaniżonym tonażu, paliw niespełniających umownych parametrów jakościowych, niedostarczenia zakontraktowanych ilości lub nieprzewidzianej konieczności zwiększenia wielkości zamówień.

Dostawy paliw były kontrolowane w zakresie ilościowym na urządzeniach wagowych Elektrowni, a ich deklarowane parametry jakościowe były weryfikowane w laboratorium Elektrowni i laboratoriach zewnętrznych.

Pojemność własnych magazynów paliw, podlegających obowiązkowi tworzenia zapasów, odpowiadała potrzebom Elektrowni i pozwalała na gromadzenie zapasów w ilościach przekraczających minimalne wielkości. Eksploatowane cztery składy węgla miały łączną pojemność projektową umożliwiającą zgromadzenie ponad dwukrotnej ilości obowiązkowego zapasu tego paliwa. Natomiast łączna pojemność dwóch zbiorników do magazynowania mazutu przewyższała ponad dziesięciokrotnie wymagane wielkości zapasu tego paliwa.

Inwentaryzacje paliw prowadzone były w okresach i w zakresie ustalonym w Instrukcji inwentaryzacji w Elektrowni, wprowadzonej zarządzeniem nr 19 Dyrektora Generalnego z dnia 25 listopada 2008 r.⁷ Objętości składowanego węgla wyliczano rzetelnie na podstawie obmiarów geodezyjnych, wykonanych przez firmę geodezyjną, wybraną w drodze przetargu nieograniczonego, których wynik przedstawiono w operacie pomiarowym. Ciężar objętościowy węgla kamiennego wyznaczany był natomiast przez pracowników Wydziału Gospodarki Paliwowej – w 2009 r., a od 2010 r. przez zewnętrzną firmę i przedstawiany w operacie technicznym pomiaru węgla na składowiskach. Przebieg inwentaryzacji paliw udokumentowano zgodnie z postanowieniami ww. zarządzenia oraz rozliczono. Stwierdzone różnice mieściły się w przedziale dopuszczalnego błędu pomiaru, określonym w załączniku

⁷ zmienionym aneksem nr 1 z dnia 27 marca 2009 r. i nr 2 z dnia 13 lipca 2010 r.

nr 1 do Instrukcji inwentaryzacji w Elektrowni, wprowadzonej zarządzeniem nr 19 Dyrektora Generalnego z dnia 25 listopada 2008 r.⁸

3. Udział wagowy biomasy w ogólnym strumieniu paliw spalanych w kotłach parowych wyniósł 4,2 % w 2009 r. i 3,8 % w trzech kwartałach 2010 r., przy limicie do 8 % określonym w koncesjach na wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej⁹. Dyrektor techniczny Elektrowni wyjaśnił, że taki poziom zużycia biomasy jest wynikiem ograniczeń związanych z zastosowaną technologią, traktowaną łącznie jako blok energetyczny ze wszystkimi jego urządzeniami, a także zapotrzebowania Krajowego Systemu Energetycznego na energię elektryczną, które wymusza aktualne obciążenie jednostek wytwórczych w zakresie od minimum technologicznego do mocy osiąganej.

W celu zwiększenia udziału biomasy w strukturze wykorzystywanych paliw, Zarząd Elektrowni podjął prawidłowe działania i w uchwale z dnia 6 kwietnia 2010 r. wyraził zgodę na wszczęcie zamówienia w trybie negocjacji z ogłoszeniem, na realizację zadania budowy instalacji do bezpośredniego podawania biomasy do kotła nr 2. Według wstępnych założeń instalacja ta umożliwi niemal dwukrotne zwiększenie ilości biomasy wykorzystywanej do produkcji „energii zielonej” i pozwoli osiągnąć maksymalny określony w koncesjach udział biomasy w ogólnym strumieniu paliwa.

4. Ewidencja księgowa Elektrowni nie umożliwiała automatycznego określenia wysokości kosztów poniesionych na tworzenie i utrzymanie zapasów paliw.

Według wyjaśnień Prezesa Zarządu Elektrowni utrzymywany stan zapasów paliw wynikał m.in. z polityki utrzymywania zapasów paliw pozwalających na dodatkowe 2-3 tygodnie produkcji energii elektrycznej bez zagrożenia naruszenia ich minimalnego poziomu, w przypadkach wystąpienia zakłóceń na linii dostawca–przewoźnik.

NIK zwraca uwagę, że pomimo iż przepisy prawa nie zobowiązują do takiego prowadzenia ewidencji, to dane o ww. kosztach mogłyby służyć określeniu optymalnego poziomu zapasów, w kontekście gospodarnego wykorzystania środków finansowych na ich tworzenie i utrzymanie.

W związku z pozytywną oceną kontrolowanego zakresu Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu odstępuje od sformułowania wniosków pokontrolnych.

⁸ zmienionym aneksem nr: 1 z dnia 27 marca 2009 r. i nr 2 z dnia 13 lipca 2010 r.

⁹ Koncesja na wytwarzanie energii elektrycznej WEE przez *Elektrownię*, udzielona decyzją Prezesa URE nr WEE/35/1250/U/1/98/JB/AS z dnia 5 listopada 1998 r. ze zm. i Koncesja na wytwarzanie ciepła WCC udzielona decyzją Prezesa URE nr WCC/548/1250/U/1/98/JB/AS z dnia 5 listopada 1998 r. ze zm.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego Zarządowi Elektrowni przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Opolu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen i uwag zawartych w wystąpieniu.